

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL.
Abonamentele se fac
numai pe un an.

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
Mestugean, Emil Nicolau, Liviu Rebreanu, Const. Răuleț,
I. C. Aslan, etc.

ANUNCIURI
Linia pe pagina 7 și 8
— BANI 20 —

A. S. R. Principele Moștenitor al Greciei.

SUBTEI

— Roman de Alphonse Karr —

— URMARE —

CH

Povestea vecinei cu rochia roșie.

Ați văzut pe bărbatul Iosefinei, D. Muldorf este omul cu calitățile cele mai frumoase; cu chipul nobil și plăcut; amândoi au crescut împreună și chiar sunt și ceva rude. Înaintea căsătoriei lor, d. Muldorf a fost silit să facă o călătorie de vreo câteva luni.

Într-o seară după masă, tata Iosefinei nu s'a culcat ca de obicei, ci începu să schimbe la ochiade cu soția lui. Înaintea ca servitorii să se ducă la culcare, la ora rugăciunii pe care o făcuse în comun, ei se adunară în salon. Tatăl Iosefinei cu glasul mișcat le zise:

— Vechii și credincioșii mei servitori, vreau ca să fiți de față la unul din cele mai frumoase momente ale vieții mele. Muldorf are să lipsească câteva timp, trebuie să ducă cu el o amintire frumoasă, care să-l însoțească pretutindeni și care să-l grăbească întoarcerea.

Acești doi copii căci și Muldorf e copilul meu, fiindcă murind tatăl său mi l'a încredințat mie, acești 2 copii au fost totdeauna sortiți unul altuia; soția mea și cu mine, am urmărit cu mare bucurie creșterea dragostei unuia pentru altul; Muldorf pleacă mâine dimineață; să ne rugăm astăzi seară pentru fericirea lor.

El mi mâinile celor doi tineri și toată familia rugă cerul ca să coboare binecuvântarea sa asupra tinerilor soți.

Muldorf pleacă... cum se pleacă. Iosefina rămase... cum se rămâne; adică unuia îi trecu puțin uratul despărțirii prin înțicșare, pe când cealaltă rămase acolo, unde totuși vorbea de cel plecat, unde nimic nou nu venea să-l excite spiritul, să-l îmbie imaginația. Puțin după aceea, o scrisoare de la Muldorf îi înștiință cum că voiajul său va ține mai mult decât credea la început.

Iosefina începu să se neliniștească; cea înbea măritișul tot atât ca și pe bărbatul ei.

Pentru ea măritișul era ca să se scape din casa părintească veche și tristă; măritișul era, ca să petreacă țarna patru luni la oraș în plăceri, dansuri, serbări. Și acum se gândea la Muldorf cu necaz, căci vedea că țarna o apucă tot fată; țarna care îi va aduce numai ger și zăpadă și zile mchorate cu noroi plumburiu. Pe când pentru alte femei țarna este timpul florilor, al cântecelor, partimăluțului, dansului, triușului.

Într-o zi din zile, din aceste zile de stărsit de toamnă, ea se plimbe singură și tristă prin grădini; cele din urmă frunze ale toamnei deabia se mai țineau de crăci; din când în când sufla vântușor, care desprindea câte una, ducând-o în vârtej. Tinerii bisericăi, pe care îl zăreau de pe deasupra pomilor, străpunga cerul, cu săgeata-i ascuțită; rândunelele cari toată vara au zburat vesele în jurul tornului, acum au lăsat locul ciobilor groaie. În grădini, cea din urmă floare a anului, ochiul bontas, cu tulpina ascunsă între frunzele uscate, își arătă soarelui florile de un albastru trist.

Iosefina se gândi atunci la vecherile ei lungi atât de monotone jertfite lecturilor și lucrului cu acul.

Imaginația ei printr'un contrast izbitor o transporta cu mintea în mijlocul unui bal și în unele clipe i-se părea că vântul îi aduce câteva măsuri dintr'un vals al cărui tact îi urinarea cu sufletul.

Curând sunetele se lămuriră și printre zăbrelele grădinii zări o trupă de muzicanți dintre care unul cânta la vioară mergând, în timp ce ceilalți își purtau fără grijă, in-

strumentele lor pe umăr sau sub braț.

Nu numai Iosefina observase acest cortegiu. Un tânăr călare pe un cal sur, se opri aproape de muzicanți și le zise:

— S-ar putea să știu, dragii mei, unde mergeți să duceți desfătarea și jocul? Mă plictisesc și sunt foarte dispus să vă urmez.

— Vai domnule, zise șeful trupei, nu ne ducem nicăeri, așteptăm numai să ne cheme cineva; sărbătorile țărănești s'au sfârșit și cele dela oraș nu au început încă.

— De ce, întrebă străinul, s'a terminat sezonul dela țară; vremea e încă frumoasă.

— Așa e obiceiul, domnule.

— Și câtă vreme o să mai așteptați?

— Două sau trei săptămâni.

— Vă angajez pentru trei săptămâni. Măine dimineață să fiți la mine. Iată adresa mea.

După acestea străinul porni în galop și se perdu pe după celții grădinii.

Două zile după aceea, toată lumea de prin împrejurimi primi câte o scrisoare de invitație. Se cunoștea, se zicea acolo în scrisoare, să-ți lei rămas bun dela toamna care era pe sfârșite și să proliți de cele din urmă zile frumoase. Invitația era semnată de D. Stephen. D. Stephen e un fel de nebun.

— El cunoștea dragă matusică.

— Nu te înțelegi deloc, dragă nepoată.

— De ce?

— Povestea mea o să-ți răspundă în locul meu. Nu ar trebui să-ți mai spuți fiindcă știți destul de bine, că d. Stephen și-a creat un fel de celebritate prin numeroasele-i extravaganțe. La început invitația a fost socotită oarecum cavalerescă, dar curiozitatea înălțându-i pe cei mai calculanți și găseai că un motiv pentru ea să se ducă, că d. Stephen nu e ca toată lumea, că regulile obișnuite nu se puteau să se aplice lui, că erau la țară, etc.

A se citi urmarea în „Universul Literar” ce va apare Duminică viitoare

Sacul cu glume

Medicul recomandă lui Matei, grav bolnav, să ia, la fiecare oră, câte o lingură din medicamentul ce-i prezintă, care e minunat de bun.

— Și ce o să-mi facă doctoria asta? întrebă Matei și cam curios și cam sceptic.

— O să-ți facă, răspunde omul științii, o să oprească dilatațiunea anormală a celulelor lărgite de enfizema pulmonară și o să reducă hipertrofia cardiacă de care suferi.

Luă bobavul medicamentul și se făcu bine peste câteva zile.

— Ți-ai aduci aminte, întrebă Matei pe nevastă-sa, ce zise doctorul că o să-mi facă doctoria lui?

— Da, dar nu înțelesesem nimica, răspunde femeea.

— Nicăci, replică Matei. Noroc însă că stiea cu doctorie pricepută ce avea să-mi facă și uite că m'a vindecat.

Un bătrân optimist explică astfel pleșuvia care i-a lăsat peștea goală.

— Nu, nu e adevărat că mi-am pierdut părul. El și-a schimbat numai domiciliul, așezându-se în nări și'n urechi. Este o emigrațiune, fenomen pe care economiștii îl laudă ca fiind avantajos atât pentru indivizi cât și pentru țări.

Vizitând la brațul unui nou sol, mormântul bărbatului dintr'ăi căzut pe câmpul de luptă, femeea face următoarea reflecțiune melancolică.

— Dacă n'ar fi fost războiul, el ar fi trăit și acuma și tu nu m'ar fi set

— Da, așa e, afirmă sotul suspinând; e știut că războiul aduce nenorociri cu el.

La tribunal.

— Ai văzut când a tras cu pușca? întrebă judecătorul pe martor.

— Nu, răspunde acesta, dar am auzit detunătura.

— Proba nu este convingătoare; poți să pleci.

Pe când martorul pornise spre ușă, izbucni într'un hohot de râs sgomotos.

— Cum îndrăznești să insulți maiestatea justiției? strigă judecătorul mâniș.

— M'ai văzut poate râzând?

— Nu, dar te-am auzit.

— Proba nu e convingătoare! răspunde martorul.

Și toți începură să râdă, afară de judecător.

Un economist.

— Ia seama că bucatăreasa te fură, te încearcă la coșnița al dracului.

— O face pentru economie.

— Ea te fură și tu zici că face economie! Trebuie să fii nebun.

— Nu atât pe cât îți se pare. Dacă bucatăreasa fură: nu e așa că pune bani d'o parte?

— Da, așa e.

— Ei, să știi dar că atunci când oi socoti că a strâns bani d'ajuns din șterpelirile ei am de gând s'o iau de nevastă.

Actualul rege al Angliei, pe când era prinț, se ducea la un castel, unde era invitat. La cotitură unei alee, cam întunecată din cauza copacilor stufoși se pomeneste do-dată o sobretă, că-l luă de gât, îl sărută și-i puse în mână un gechet zicându-i:

— Iacă 6 solde și o bucată de friptură pentru tine. Astăzi seară nu ne putera vedea, căci avem invitați la masă.

Și dispăru repede precum și apăruse.

Prințul, desmeticit din mirarea lui, se întoarse înapoi și întâlni pe un soldat care da țârcoale pe la poarta castelului.

— Pe cine aștepti? îl întrebă.

— Măria ta, aștept pe logodnica mea, răspunde soldatul recunoscându-l.

— Foarte bine. Uite lei 6 solde și o bucată de friptură din partea ei, care mă rugat să-ți spu că astăzi seară n'o să vă puteți vedea.

Apoi, văzând că bietul soldat rămăsese uluit, adăugă:

— Să-ți spu drept, logodnica d-țale mi-a mai dat ș'o sărutare pen-

tru d-ța, dar, fiindcă nu mă înduc să-ți-o restitu, iacă-ți dau câțiva șlingi despăgubire.

La gara Predeal, se prezintă un jandarm, în restaurant, ca să revizuiască pașapoartele unor călători. Cerându-i-l primului ce-i fu în drum, acesta-i prezintă, în batjocură, lista de luate pe care o avea în mână.

Jandarmul, un papugi de prahovean, o citește tare:

— Cap de vițel, limbă rece, picioare de porc...

Se oprește aci, apoi adaugă înspolindu-l lista:

— Semnalmentele sunt exacte. Puteți să vă continuați călătoria.

Dintr'o geografie premiată de o academie oarecare:

„In Dahomei sunt temperaturi foarte ridicate. Așa, în vara anului 1905, au fost în timpul nopții, 50 de grade la umbră.

Intre amici.

Văzând pe doi inși că stau de vorbă și fac haz, un al treilea le zise:

— Mă prind că vorbiți prostii.

— Da, răspunde unul din cei doi, spunem de tine că ești foarte inteligent.

Casă de Sănătate

SPECIALA PENTRU

BOALE DE FEMEII

SUB DIRECTIA

Doctorului I. KIRIAC

Clădire primară; șefii serv. de gynecologie și de spital (Dr. Florin)

SECTIE SEPARATA pentru BARBATI (hemoroidale, hemati, tumori, calcule vezicale, stricturi uretrale, etc.)

Strada Sf. Ionica 8, în dosul Teatrului National

— TELEFON 296 —

Ocaziune rară!

3 PERECHI GHETE MODERNE DE PIELE

In loc de Lei 36.— numai Lei 18.—

1000 perechi ghete cu șireturi, confuzi modernizate de mar sus, din piele bună și talpă solidă, care erau destinate p. Balcanii-au rămas din cauza războiului, în depozit. Trebuind să desfac repede acest stoc, vând câte 3 perechi de ghete cu Lei 18.— numai. Se găsește în toate mărimile p. domni și doamne. Mai puțin ca 3 perechi nu se livrează. Dacă trimiteți bani prin mandat, primii ghetele franco. Alții contra-ramburs. În acest caz se adaugă șpezele de transport. Exporthaus „Perfekt“, Wien VII, Neustiftgasse 137/118.

Ecolurile săptămânei

E un adărit dureros că tineretul nostru se îndeltrănește mai mult cu literatura de căl cu știința. Numărul studenților a fost totdeauna cu mult mai numeros la facultățile de drept și de litere decât la științe. Chiar și în masele meseriașilor, cunoștințele științifice cele mai elementare n-au putut pătrunde de căl prea puțin. Starea aceasta de lucruri, firește, nu poate să dea urânt și spor muncii. Un meseriaș, ori căl de mic, e cu atât mai dibac în meseria sa, cu cât e mai cult. Un meseriaș posedând oarecari elemente de știință poate aduce meșteșugului său perfecționări la cari nici nu se gândeste unul lipsit de ori ce pregătire, care nu lucrează de căl masinile și în mod rutinar.

La de ce or fi mult de făcni în direcția propagării științelor la noi, mai ales în masele adânci ale muncitorimii. Până acum, e regretabil să o constatăm, cei cari au intrat în contact cu muncitorimea, n-au căutat să facă propaganda științei, a cunoștințelor utile, ci au făcut propagandă electorală. Sunt puțini acei cari, fie prin reviste de popularizare a științei, fie prin conferințe sau silit să atragă masele pe terenul vast, luminos și pur al științei.

Între aceste încercări atât de folsitoare, ocupă un loc de frunte societatea „Prietenilor științei”, înființată din inițiativa colegului nostru de redacție Victor Anestin, căruiu i-au dat un lărg și puternic concurs înrâtații ca d-nii St. Hepites, G. Tihica, dr. Stănculeanu, Emil Giurgău, dr. Juma și alții.

O dovadă strălucită de nevoia ce se simțea de o astfel de instituție e gâdlura cu care această societate a fost îmbrățișată de public. Societatea numără până acum peste o mie de membri în Capitală și se pregătește să înființeze filiale în toate centrele mai importante din țară. Prima filială se va înființa la Craiova în ziua de 23 Martie, printr-o adunare generală la care vor asista numeroase personalități din lumea noastră științifică.

În Capitală se țin în fiecare Duminică conferințe cu tot felul de experiențe științifice. Ei mai sunt și cursuri în fiecare seară.

Ar trebui ca cineva să asiste la aceste conferințe populate de un auditoriu format din toate clasele sociale, ca să-și dea seamă cât de doritor e publicul nostru de a se adăpa la izvoarele științei.

Toată lumea merge cu drag la „Azilul Theodoru Cazzavillan”, unde își are sediul societatea, știind că la plecare va duce cu sine cunoștințe noi, cari îi va folosi toată viața și pe cari nu le-ar fi putut dobândi nici stând acasă nici frecuentând localurile de petrecere și ruinându-și sănătatea și punga.

Societatea „Prietenii Științei” mai are meritul că a găsit mijlocul de a instrui fără să obosească auditoriul călșu de puțin. De altfel aceasta se poate vedea și din deriza ce și-a ales: „Răspunderea culturii generale în mod plăcut”.

Încheiând aceste rânduri, nu putem recomandă în deajuns tuturor cititorilor noștri această societate menită să aducă folositoare și încalculabile servicii culturale în noi.

„Prietenii științei” aruncă o sâmanță sănătoasă care va aduce roade sănătoase. Ca alare nu putem decât să felicităm pe neobositii inițiatori cari și-au luat o sarcină atât de frumoasă și să le urăm spor și succes.

Mestugean.

Renașterea Furlanei

Figuri din dațul Furlanei, cu care se furlandisesc damele și cavalerii italieni, după ce i s'a atribuit papii Pio X meritul d'a fi pus în modă.

Lumina nouă, 1913

— Piesă în 2 acte de d. E. Nicolau —

Publicăm mai la vale cele două scene finale din noua piesă a colaboratorului nostru d. Emil Nicolau, cunoscutul și fecundul autor dramatic, care a dat până acum o duzină de piese originale.

În „Lumina Nouă” d-sa a descris avântul cu care lărămimea și ostașii români în genere au alergat sub drapel în campania din anul trecut: Neagu, voinicul satului, pleacă în război. Jăsând în urmă-i pe Florica, nevasta lui și pe Ionel, copilul lor. El se poartă voinicește, dar holera îl răpune.

Dăm aci scena reîntoarcerii la vetrele lor a bravilor noștri ostași, când Florica nu vede printre cei înterși pe Neagu al ei.

ACTUL AL II-lea

Scena 6

FLORICA

(Care a căutat în van pe Neagu, cu grija și durere). Da... Neagu al meu unde e? ...de ce nu-i cu voi? (Tăcere generală). Unde-i? ...de ce tăceți? ...Răspundeți-mi.

MOȘ ARVINTE

O fi rămas la urmă... O să vie, Florico, nu te sbuciuma.

FLORICA

Nu, nu se poate, el ar fi alergat cel dintâi să-mi sară de gât... Unde-i? (Cu groază). A murit?... (Tăcere). E mort? ce-mi stați ca împietriți? vorbiți odată... E mort, e mort. (Cade zdrobită și plânge cu hohote)

ILIE

L'a șters dintre vii boala a nemiloasă, holera.

FLORICA

Mort! e mort! Secura morții tocmai viața lui a retezat-o? Ce nedrept ești cu mine, Dumnezeu! mi l'ai smuls fără îndurare. Ești nemilos și neîndurător cu fiul tăl. (Scărâncește din dinți și arată cu pumnul spre cer).

POPA VASILE

Nu blestema, femeo. Nimeai n'are

dreptul să judece hotărârile celui de sus.

MAMA SAFTA

Vino la sânul mamei tale, să găsești alinare.

FLORICA

Alinare mămucă? Nu, tot s'a sfârșit pentru mine... Ce-mi mai trebuie viață fără el? Se smucește din brațele mamei ei).

MOȘ ARVINTE

(O apucă cu o mână și cu cealaltă îi pune în față pe Ionel).

Da, cu ăsta... ce-ai să faci?

FLORICA

(Rămânând o clipă înmărmurită înaintea copilului cu ochii sgați, apoi îl cuprind în brațe, îngenuchind înaintea lui și printre lacrimi).

Ionel, Ionel, numai tu mi-ai rămas dela el. (Cade zdrobită, ținând copilul în brațe).

(Urmează o mare pauză).

MOȘ TOADER

Luați-o d'acilea.

MOȘ ARVINTE

Lăsați-o să plângă.

ILIE

Durerea ei ne-a întunecat bucuria.

ANDREI

Se cuvine să plângem pe un mort dintr'al noștri, căzut pentru Patrie.

MOȘ ARVINTE

(Se apleacă deasupra Floricai). Florico, Floricuța tatei, ridică-te... ai acasă!

FLORICA

De-acu casa e pustie... ce să caut într'însa?

(Toți ceilalți au format un grup, pe când Mama Safta și Moș Arvințe mângăie pe Florica care ține pe Ionel în brațe).

MOȘ ARVINTE

Așa a vrut Dumnezeu.

(Cu indignare). Dumnezeu!... (Se aude sunând clopotul d-la biserică; toți sătenii se descoperă și fac semnul crucei).

POPA VASILE

Să ne îndrumăm spre biserică, să

mulțumim lui Dumnezeu că ne-a întors sănătoși și cu izbândă... (Urându-se spre Florica). Și să ne rugăm și pentru cei căzuți pentru Patrie. (Merge înainte, toți ceilalți îl urmează).

FLORICA

(În clipa aceasta, îngenuchile și face semnul crucei; apoi ia pe Ionel și-l pune în genuchii).

Roagă-te pentru tată-tău.

MAMA SAFTA

(Înceet lui Moș Arvințe), Biata fată!

MOȘ ARVINTE

(Strângând-o de mână, înceet). Tac! Safto, tac! Dumnezeu îi trimite nădejde.

Scena 7

CEI DE SUS, NEAGU

Grupul întreg de sătenii, cogii și fete se îndreaptă spre slănga).

MOȘ TOADER

(Care merge înainte cu Popa Vasile, se oprește și strigă):

Oare văzuți bine, ori e o nălucire? Uitați-vă și voi.

TOȚI

Ce este?

MOȘ TOADER

Uitați-vă într'acolo... cine vine?

TOȚI

(Într'un glas). Neagu.

FLORICA

(Se ridică). Neagu?... De ce m'a măgălit?... Morții nu se mai întorc din moriminte.

MOȘ ARVINTE

(Care a mers spre grup și s'a uitat). Ba da, când vrea cel de sus.

TOȚI

E Neagu.

FLORICA

Neagu! (Scoale un țipăt și se repede spre slănga; în acelaș timp, se pare Neagu, palid, istorit, și reză mându-se de un băl).

NEAGU

Da, e Neagu, inviat ca din morți.

FLORICA

Neagu! (Se repede în brațele lui).

ILIE

(Cu mirare). Trăiești?... Nou ne-a spus domnu căp'tan c'ăi muri.

NEAGU

Da, toți m'au crezut mort... am fost șters chiar din controalele armatei... am fost mort pentru toți.

POPA VASILE

Dumnezeu a făcut minunea asta. (Își face crucea).

NEAGU

Și alt cineva.

TOȚI

Cine?

D. EMIL NICOLAU

NEAGU

Dureri mari m'au cuprins și sudori reci m'i curgeau pe tot trupu, d'odată după un ceas două de svărcoliri, imi pierdu-i văzu și nu mai simții nimic în juru meu. Atât știu, că ceasu blestemat m'a ajuns pe malul Dumărei... Cât stătu așa... n'as putea spune. Când deschisei ochii, simții că mi se plimbă pe frunte o mână dulce și blândă și văzu aplecat d'asupra-mi chipul frumos al unei zâne ca din povești. Crezui că aiuream de boală, când un glas îmi zise: Băte ai curaj și răbdare, ai să

scapi și Patria-ți va ține seamă că erai să pieri pentru ea. — Mă uitam nedumerit la arătarea care-mi grăia așa de duios, când un domn doctor s'apropiă de mine și-mi zise: Ai scăpat Neagule. Viața ta o datorești Alteței Sale regale Prințesa Maria, care te-a îngrijit părintește. — Am rămas uluit, cu ochii infipși asupra arătării celei frumoase șapoi, fără voia-mi, am întins mâna, acuzând o bucată din rochia dulcei noastre Domnițe, am sărutat-o și m'a podidit plânsu. — Nu plânge voinice, mi-a zis Domnița; nu te-am scăpat eu, ci floricea asta care s'a găsit la tine și care ți-a purtat noroc. — Era floricea pe care mi-o dăduse torei la plecare. (Ia pe Ionel în brațe și-l sărută).

MOȘ ARVINTE

Să trăiască mândra noastră Domniță.

TOȚI

Să trăiască.

NEAGU

Ne-a îngrijit, cum a îngrijit de străinii noștri, altă dată, regina, mama răniților. La fel acum Prințesa Maria a stat la căpătâiu nostru, fără teamă de primejdie, și ne-a îngrijit pe toți, laolaltă, săraci și bogăți... O, doamne, ce frăție s'a legat între ai de sus și ai de jos de astă dată, frăție încheșată pe câmpul de luptă, la îndeplinirea datoriei sfinte pentru Patrie. Toți laolaltă, boeri și sătenți, toți am mers voinicește și mcartea n'a ales între noi, și toți am muncit, ca vrășmașul să ni se închine și România să-și înălțuieșă visu. Pentru România a răsărit de acum înainte o lumină nouă.

TOȚI

Trăiască România.

(Clopotul de la biserică sună, pe când mulțimea se îndreaptă spre stânga. Neagu se sprijină de Florica, iar pe Ionel îl ține de mână).

— FINE —

D. I. NONNA-OTESCU

profesor la Conservatorul din Capitală care va dirija la Ateneu orchestra ministerului instrucțiunii publice la concertul simfonic de azi, concert consacrat compozițiilor meritosului profesor.

A apărut

O TRAGEDIE CEREASCĂ

POVESTE ASTRONOMICA

DE

VICTOR ANESTIN

Un volum cu copertă în trei culori, preț 1 leu. Pentru provincie se va adăuga 30 bani. Cererile se vor adresa d-lui Traian Dumitrescu, casierul ziarului „Universul”, str. Brezoianu 11.

DESTĂINUIRE

*Coboară'nserarea pe străzile pline
De lume, de zgomot, de viață,
Scîlbește în lumină bogate vitrine
Dar toate le văd ca prin ceață.*

*Căci toată podoaba aceasta expusă
Privirilor mele timide,
Și toată mulțimea aceasta nespusă
De mândră, o simt cum desfide*

*În zâmbet ironic viața'mi trudită
Și toată credința-mi naivă,
Și toată comoara de ani risipită
Pe-o singură strofă lascivă.*

*O, lumea e plină de daruri bogate
Oricât de sgârcită e Firea
Și-o rază de geniu adesea s'abate
În suflet să-și cânte mărirea.*

*Dar spună și-aceia ce-au zmulș o clipită
Din focul cel sacru scânteia,
De știu ei, în Firea aceasta zgârcită
Un dar mai bogat ca femeia.*

*Și poate de-aceia, când strada e olină
Și blândă coboară'nserarea,
În suflet în taină o simt cum suspină
Și geme ades desperarea.*

*Că'n preajma atâtor fetei zâmbitoare
Nu-î strigăt mai plin de durere,
Ca plânsul ce'n taină se stinge și moare
Al inimii tale stinghere!*

II

*În valul mulțimei ce mișună'n cale
E-atâta risipă de viață,
Și totuși durerea-î mai plină de jale
Când inima-î bulgăr de ghiată.*

*Așa, hoinăream mai deunăzi și iarăș
În suflet gemea desperarea,
Și sufletul singur pe lume tovarăș
Cerca să-mi arăte cărarea*

*Slârșit de durere, măcar nu luase
În seamă, că strada-î pustie;
Căci cine căldura de-acasă să-și lase
La ora aceasta târzie?*

*În mijlocul nopții-acestea ursuze
Deodată îmi iese în cale,
O fată cu zâmbetul dulce pe buze
Și ochii în lacrimi de jale.*

*Era vânzătoarea atâtor iluzii
Și străneri în brațe plătite,
Ce-o poartă poezii în slăvile Muzii
În strofcele lor chimuite.*

*Ea zice: — „Te uită o clipă la mine,
Sunt tânără, blândă, frumoasă,
Oprește-te numai și ia-mă cu tine
Și du-mă cu tine acasă!”*

*Eu trec mai departe și glasu-î se curmă
Slârșit de atâta rușine;
Ea plânge și'n șoaptă se tângue'n urmă:
— „Mi-e foame, aibi milă de mine!”*

I. C. Aslan.

PLECAREA

de LIVIU REBREANU

*Când să iasă Nicolae Tabără din
casă, se potieni în prag și cât p'aci
să se prăvale cu desagiul de-a umăr
cum era.*

— Bagă de seamă, bărbate, — îi zise nevastă-sa cu glasul răgușit de spaimă să nu pățești ceva, că asta nu înseamnă bine!

— Ia faci mulecom, măi drace, nu-ți tot cobi a rău, mormăi Nicolae necăjit, hojdicăind până în mijlocul ogrăzii. Da ce să pățească? urmă apoi mai păsfnat. Numai voi s'aveți grijă să nu-mi ticluiți vre-o poză până ce ne întoarcem noi. Să fiu eu edat în patru la pologul ăla din lavandă, să nu-l lași să vi-l mănânce toți tîmii!

Mai lăscorodi el vre-o trei verbe, apoi își scoase pălăria de pae zărețantă, își făcu cruce, închinându-se ca la rătașie și roși domol.

— Dumnezeu-ajută!

Pe urmă își îndesă pălăria pe cap, țesu de două ori, scuipă ascuțit și se întoarse către feciorul său, care aștepta somnoros deoparte.

— Hei băte să poroi să nu întârzier!

— omnia, luminându-le din prag în felinarul adăogă și ea cu mîntea cea prestă!

— Așa, așa, grăbiți-vă, să nu vă întâmple ceva... Dumnezeu! să vă ajute!

Dar Nicolae n'o mai gazi. Ieșise repede din curte și o apucase cu pasul „cînceșt” pe ulița ce se întindea pe un brâu albanet printre casele pidoi. În noaptea de păcură, în urma lui feciorul tîndalea ca un minz trudit călînd urechile și uitându-se când în dreapta, când în stînga, parcă i-ar fi fost frică să nu se năpustească cineva asupra lor.

În celălalt ulicioare ce duce la gară, felinarul fu îngimțit împrăștiat o lumină galbue, umezită. Umbrele pervazurilor se tolnău răschitate ca degetele unei mîini uriașe și se prăpădeau îndată în beznă.

— Tac! că-î bine! răsulă Nicolae oprindu-se o leacă sub felinar.

— Oare n'o fi trecut? bălbăi feciorul, ca să zică și el ceva.

— Da' de unde!! Doar l-am fi auzit suclând! făcu bătrînul cu mîndrie, urmîndu-se iar înainte.

Gara era pustie toacă. Numai într-un ochi de fereastră clipea flacăra bolnavă a unei lămpi de veghere. Cele trei perechi de șine încăreau ca niște dungă de argint sub palparea luminii chircite.

— Bine că ne vedem aici, îngăna Nicolae Tabără, scărțîind prundișul peronului cu pașii săi apăsați. De-acu poate veni când i-o plăcea că nu mi-î frică...

Dibuiră amîndoi prin întinerie căutînd vreun locșor, unde să se adăpostească până va sosi trenul Feciorul, mai îndrăzneț se apropiă de ușa sălii de așteptare și puse încetinel mîna pe clanță. Era îneciată. Zării în stînga uși o bancă, o pipăi cu băgare de seamă, parcă s'ar fi gândit să se așeze sau nu stătu o clipă la indoială și în sfârșit se lăsă alături, pe lespede de mîtră dinaintea pragului. Bătrînul își așează sarcina pe bancă și seocoloși și el lângă fecior.

— Pe semne-î cam de vremior—se scîncei feciorul într-un târziu cu glas potolit.

— Pe semne... Om aștepta, ce să facem? răspunse Nicolae obosit.

Și apoi amuțiră amîndoi. Priveau duși încoace, încolo, se așezau mai bine pe lespede și gemeau înăbușit în răstimpuri, parc'ar fi fost strînsi în curele.

Cerul se mai răzburase. Pete vi-nete șterse, presărate rar cu stelo, se deschiseră prin volbura neagră de nouri. Și întinericul începuse a se limpezi. De jur împrejur linișpalăcitate, mohorâte, tremurau în beznă. Coamele dealurilor din față,

ca un tăiuș de ferestruă uriaș și hodorogit, se desena din ce în ce mai lămurit pe pânzișul cenușiu al văzduhului, iar deasupra lor corvoanele plăcilor bătrâni de pe țărâmul Sometului se ridicau negre ca niște mâini amenințătoare. Gălgăitul trudit al apei rătăcea prin aer ca tânguirile neînțelese ale unor oameni prăpădiți de nevoi.

Flăcăul se cotoșmăni mai bine pe lespeze, își aduse genunchii până la nas și cuprinzându-i cu amândouă brațele, băigui scurt și mustrător.

— Nu mai vine.

Nu — tuși Nicolae scotocind în chimie după lulea. Aprinse și începu a păcăi alene, nepăsător, scutpând des și țiguitor printre dinți.

Gara cu magazinele ei sure prinso a se desbrăca de întuneric. Un vânt aspru, tomnatec văjăia prin porumbiștea dimprejur, scutura stăruitor clauzele coperișelor. Iar peste linie, așezându-se sub sălciiile zăvoaiului, hruha de nucele a hamalului răsări și ea, trezită din somn, cu ochiul ei roșu, plins și ars de sărăcie.

Dinspre tîrg deodată se desluși șgometul unor pași țărăni, greoi, însoțiți de gemete înfundate. Feciorul ridică fruntea și trase cu urechia.

— Vine cineva... zise înăbușit.

Portița zăplazului scârțai prelung și o babă gârbovită ca un gânj, cu fața zbărcită ca o hribă uscată se apropie de drumetii.

— Oare n'am întârziat oamenii bunii? — întrebă dânsa îngrijorată.

— Nu lele, nu — murmură Nicolae cu pipa între măsele. Da până unde? Adăogă apoi cu jumătate gură, în vreme ce baba se ghemui pe bancă găfăind ca un dobitoac trudit.

— Până la Beclean — răspunse ea pitigăiat, stergându-și obrajii cu mâncăile cămășii. Numai până la Beclean... A — vai de sufletelul meu ce-am alogat!... Mă temeam să nu întârziți. Deamne ferește, de năpraznicul ăsta de tron, că mi s'a părut că-l aud șuerând, când eram pe la biserică. Uuf! Toată-s un pic de apă... Și dumneavoastră-l așteptați?

— Il așteptăm și văd că nu mai vine...

— Vă duceți departe?

— Ba nu... Până la Salva...

— Apoi ce să faci? cată să ne slărmăm și să ne izbim, dacă vrem să trăim în părădănia asta de lunec... Așa... Ce să facem?

Și iar moeniră, acuma tustrei, oftând și gemând în răstimpuri, cum fac țărani când nu mai știu ce să vorbească.

După o bucată de vreme un felinar verde eși din cocioaba hamalului. Lumina gătuia se bălăbănea necurmat, dispărea și iar se vedea.

— Aha — tresări flăcăul — de-acu îndată sosește.

Felinarul se mări din ce în ce și pe urmă se desluși și chipul negru bărbos al hamalului.

— Să dea Dumnezeu bună dimineața — făcu Nicolae tărăgănat și smerit sculându-se și dându-se la o parte.

— Noroc — bombăni hamalul.

— Oare vine curând domnule? — întrebă și baba, apropiindu-se un pas spre hamal care injura necăjindu-se să potrivească cheia în broasca ușii.

— Ce-mi tot dărbăești aici, babo? Ce-mi tocăi capul și dumneata? Nu cumva țieai tinea gura? — se rătoi deodată hamalul smet în sufletul său rănced, că poate certa și el pe cineva care-i mai slab decât dânsul.

Apoi, încetul cu încetul, gara se desinorți. Prin săli, pe peron, lumina lămpilor începură a răspândi raze palide, cărcălite cari tremurau și se îngrămădeau pe fețele încrețite ale celor ce așteptau. Pe ulicicioră se auzeau tot mai des leagăiturile pașilor grăbiți. Când și când, uruitul roților unei trăsuri înjunghiea văzduhul, se întea apropiindu-se și se tăia brusc; urma găfăitul cailor trudiți, vorbele rezezi, arun-

Sărbătorirea Sarei Bernhardt

MINISTRUL ROSTINDU-ȘI DISCURSUL

În Parisul, scăpător de viață, sărbătorile se alternează cu zilele de lucru. Și cele dintâi se dau ca să celebreze cu pompă pe cei care s'au distins cu vrednicie în cele de al doilea. Printre acestea, descrierea unei mari sărbători umple acuma coloanele ziarelor franceze, resfringând peste întreaga lume ecouri răsunătoare. Este omagiul făcut artistei Sarah Bernhardt, în salonul Universității Analelor, de către poeții și artiștii francezi, cu ocaziunea decorării marelui tragedian cu „Crucea Legiunii de onoare”.

Iată, după ziarul „Figaro”, din care rezumăm, amănuntele sărbătorii.

La ora 4 și jum. d. a. d. Viviani, ministrul instr. publice și al artelor frumoase, ocupă, ca prezident al întrunirii, fotoliul rezervat în fața scenei. Cortina se ridică încet, și însoțită de accentele armonioase ale preludiului orchestrei, Sarah Bernhardt, salută de aplauzele frenetice a două mii de mâini, înaintează în fața reprezentanților literaturii și artelor adunați ca să o celebreze.

E foarte emoționată. În picioare înaintea marelui fotoliu de stejar, pe care va șede ca să asculte salutările poezilor, cu florii împrejurul ei și într-un decor de verdețuri care preface mica scenă a Analelor într-o

grădină frumoasă, zâmbește celor care o aclamă.

Ministrul se ridică, se urcă pe scenă, se pleacă profund înaltea sărbătoritei și, într-o tăcere religioasă, începe să vorbească. Laudă, cu fraze mărețe, geniul artistei, apostolatul ei, silințele încoronate de succes cu care a contribuit la întinderea prestigiului literilor franceze. Termină stringând emoționat mâinile artistei și se depărtează cedând locul lui Jean Richepin, care aduce salutarea duioasă și recunoscătoare a poezilor francezi.

Orchestra răsună iarăși și va secunda astfel până la fine, cu fanfare vesele, cu salutări armonioase, cu apeluri, cu frase muzicale, omagiul poezilor.

După Richepin veniură alții și iar alții, poeții de frunte, să-i recite, cu glasul lor, ori cu vocea împreunată a artiștilor interpreți, omagiile lor. Și mai urmăriră încă și „eroii și eroinele” încorporate de Sarah” în piesele jucate de ea.

Însura artistă își văzu, într-o oră, defilând pe dinainte-i tot trecutul ei de actriță, concretizat de celegele și cologii ei, care i-au reprodus costumele pe care le purtase, care i-au repetat cuvintele pe care le recitase, însoțindu-le de noi și nesfârșite omagii.

În ziua aceea de sărbătoare au ve-

nit să o salute toți, toți căți au năume în litere și în arte. În timpul recitării complimentelor versificate, Sarah Bernhardt stătea în picioare. Și de douăzeci de ori pe rând, în curs-gere de două ore, ea se așeză și se ridică, strălucind de vesăle senină și de energie zămbitoare de câte ori o motiunea o cuprîndea. Apoi îndea brațele camaradelor pe care le ascultase recitând și poezilor, care veneau, unul după altul, să o salute pe scenă. Uneori, intruă avânt de îndulțoare maternă, cuprîndu-i în brațe pe femeia, pe tânăra artistă care-i pricinuisse o emoțiune mai puternică, și le săruta.

La urmă vorbi și ea. Și nu a ținut un discurs lung, ci a dat un lung tipăt de recunoștință, un „Vă mulțumesc” patetic, din care răsări mai curată, mai splendid vibrătoare ca oricând „vocea de aur” a Sarah. O și mai lungă ovațiune salută sfințele sărbătoritei. Și s'a sfârșit. Fotografii năpădiră în sală, ovațiune de aparate. Sarah zămbea zâmbea mereu și trecea înainte în egire. Și ce citiți aici, veți putea să curând să priviți și pe filmule cinematografice, în care Sarah va zămbi fericită tuturor, precum a zămbit recunoscătoare frunzișilor Parisului, strânsi în jurul ei într-o sărbătoare care nu se va uita.

000

cate din vârful limbii ale celor ce sosiau.

Și sala de așteptare geaca de lume. Țărani cu fețele supte, cu umeri obrajiilor ieșiți în afară, cu barba și mustățile șbărlite se îmbulzeau deavalma printre muncitorii spani, cu obrajii ca cenușa, îmbrăcați în haine nemțești murdare și ferfenite.

Dintr-o odăie vecină șeful gării eși somnoros, bosumflat, învăluit într-o manta groasă, și intră în birou trântind ușa. Se certase cu nevastă-sa fiindcă îl sculase mai de vreme cu cinc minute, și acuma era furios pe toată lumea. Printre oamenii din sală se răspândiră ca fulgerul șoptele: „Biletele! Vine al de da bilete!... Haidți la bilete!” Șeful însă se plimba plictisit, încoace și încolo, cu ochii jumătate închiși, apoi se opri, se întinse de câteva ori de-i pocniră oasele, își aruncă privirea spre ceasornicul din perete și se rezezi pe peron unde trecu în revistă pe pasagerii cari tropăiau din picioare scribulți și rebegiți de

În sfârșit, geamul ghișetului se deschise și pe marmora soloasă începură a zăngăni banii aruncați în gripă. Nicolae Tabără — cu feciorul său se umeriră și dânsii cu zor către rampă, strângând în pumnii încheștați paralele umezite de sudoare, dar un vardist coșogea se răsti la ei aținându-le calca:

— Unde vă burdușiți, he? Nu puteți aștepta până va vine rândul?... Ei, drăcă dracului...

Il înșfăcă pe Nicolae scurt de guler și-l împinse înărat apoi, întorcându-se către un domn îmbrăcat bine, se ploconi zâmbind:

— Poftiți, domnule, poftiți înainte!...

...Din depărtare un șuer prelungit și răgușit spintecă aerul.

— Vine, vine! — fierbea lumea neliniștită îmbăcându-se în ruptul capului spre ghișet.

— Fă-ți bunătate, domnule, și ne da două până la Salva, că ne lasă aici mașina! — stăru Nicolae Tabără din dosul rampei întinzând mâna cu gologanii peste capetele oamenilor.

— Gura, prostule! — îl împunse șeful morocănos aruncându-i o privire cruntă și disprețuitoare, apoi închise repede ferestruica.

Țărani se înholbară uluiți unul la altul.

Cre' că nu ne dă? se auziră printre dânsii câte-va voci pline de spaimă, învremece o buduhaiță de femeie limbută striga în gura mare:

— O bată-l scârba să-l bată cu mănșos l'a făcut Dumnezeu!

Șeful însă se dusesse numai la aparatul telegrafic unde bocăni de două ori, apoi iar se întoarse la geam.

Iar trenul se apropia mîncând pământul. Scârțaiul sfâșietor al roatelor, pufăitul obosit al locomotivei se contopiau într-un răzbubuit surd, aspru, care creștea mereu. Apoi repede intră în gară și se opri brusc. Conducătorul sări jos cel dintâi și urlă o hodorogit:

— Năsând... o minutăăă!

Cățiva călători coborâră grăbiți luptându-se să străbată printre cei de pe peron, cari năvăliră furtunatic asupra vagoanelor.

— Unde mergeți, proștilor! răni conductorul către țărani cari alergau zăpăciți în sus și'n jos neștiind unde să se urce. Nu acolo mă! Mai la vale, prostule, mai la vale-s vașoarele pentru boi!

Conductorul striga și zâmbea mulțumit în sine că a spus o glumă minimeală. Când și când arunca priviri pline de înțeles unui domn bogat care se uita la dânsul și-l asculta cu un surâs admirabil pe buze...

La ghișeu lumea se rărise deabivalea. Abia vreo câțiva țărani bătrâni și slăbănogi mai forfoteau și se înghesuiau parcă ar fi stat pe jăratec. Nicolae cu feciorul și cu baba, care acum se ținea de dânsii ca șeful de oaică, alergau neîncrețit pe lângă capul al rampei la celălalt. Unii rugăteri în răstimpuri la vânzător care le răspundea printr-o aruncare de sprâncene și la șeful care tăcându-biletele și-i măsura cu subite de dispreț când din întâmplare, îi cădeau înaintea ochilor. La urma urmei însă ajunseră și ei la fereastră.

— Două până la Salva — zise Nicolae pleostit, numărând gologanii mustruși pe tabla albă de marmoră.

— Ală dată să te înveți minte, prostule! — îi săsăi șeful aruncându-i biletele.

Tată domnule, iartă-ne și tu de năpastă — bălăi bătrânul umilit. Că noi suntem proști, păcatele noastre... Pesemne așa ne-a lăsat Dumnezeu, proști și necăjiți și ne-știepuți, păcatele noastre... Da' dv. trebuie să fiți mai iertători, că sunteți oameni învățați și...

— Hai, pleacă d'aciei prăpăditule, pleacă să nu te aud flecărind! Mi-e scâmbă și mi vine rău când vă văd

— Iștueni șeful cu glas și strâmbând din nas, apoi trânti geamul și sculpa cu greutate.

Nicolae Tabără stătu o clipă nemiscat, clătina încetinel din cap, întrebător și nedumerit, pe urmă leși scripenit urmat de fecior și de babă. Când ajunseră pe peron auziră glasul aneuit al conducătorului.

— Gataaa!

Se repeziră tustrei înainte, spre locomotivă, apoi la mijlocul drumului își luară seama și se întoarseră.

— Urcă-te mă, urcă-te bătute-ar Dumnezeu să te bată, prostule! — sbârâni prin aer vocea aspră a conductorului.

Nicolae se avântă pe scările unui vagon în ale cărui ferestre zăresc capete de țărani. Se cățăra de clăntă și o smuci cu putere, dar așa nu îngădui. Și trenul sueră prelung și începu a bubui și a fosăi.

— Urcăți-vă, mă, urcați-vă — fulgeră din nou conductorul bătând din mâini și din picioare.

Bătrânul se dădu repede jos și se asvârli la altă ușă, în vreme ce trenul începu a înainta vîind, iar barba se locea amarnic frângându-și mâinile. În clipa aceea însă conductorul se năpusti ca un viespe asupra lui Tabără, îl înhătă de după cap, îi trânti un pumn în ceafă și-l îmbrănci pe scări la vale... Feciorul cu baba stăteau deoparte ca doi pociumbi și se uita cu ochii stielși de spaimă.

— Să vă sculați mai de vreme, patregaiule, și să nu mocosiți, fireați ai dracului să fiți! — le vungi conductorul dispărând într'un vagon.

Nicolae Tabără se prăvăli grămadă cu obrazul în prundiș și sângele îi prididi pe gură și pe nas. Și așa rămase un drum bun de vreme, neștîtit ca un mort. Creierii îi păiaș iar sufletul îi sângera și-l dureau mai strașnic ca ranele feței. Apoi se ridică încetinel, clătindu-se pe picioare, își șterse sângele cu poala cămășii și aruncă o privire mută în urma trenului, care se perdea în ceața zărilor. Un val amar de vorbă îi răsări în suflet, dar buzele lui crâmpolite deabia putură rosti oftând:

— Nu v'ajute Dumnezeu sfântul!...

Printre nouri holbocați în văzduh, la răsărit, o trîmbă de lumină ciresie se svârcolea și se întea. Tabără își avântă povara în spina-re și porni încet înainte pe o cărare spinoasă, cu capul plecat, cu inima urfuită, iar feciorul și baba, tăcuți și îngândurați, îl urmau părjoli... Din noianul negru de noui soarele scaldat în sânge își înalță biruitor capul și improșcă în fețele crumeșilor o beteală de raze purpurii...

ARTIȘTII NOȘTRI

D-ra TINA BARBU
dela Teatrul Național din
Capitală

Viața artistică și literară

ÎN ȚARA

Elevii Conservatorului de muzică și artă dramatică din Capitală au organizat un festival artistico-dansant, pentru seara de 4 Martie a. c., în saloanele Liedertafel.

Tragicomedia „Akim” a colaboratorului nostru Victor Eftimiu a fost pusă în repetiție cu d-nii Ar. Demetriu, A. Barbelian, G. Achille și Ciprian în rolurile principale.

Miereurea trecută a fost la Ateneu concertul d-lui Popovici-Beyruth, directorul Conservatorului de muzică din București, cu concursul d-rei Lilly Popovici, fiica d-sal.

Concertul d-nei Aretia Nemeșiu s'a amânat pentru seara de 10 Martie a. c.

Colaboratorul nostru d. Mihail Negru a început publicarea în „Cronichile literare” a poemului său dramatic „Răsare Soarele”.

În seara de 21 Martie a. c., va fi la Ateneu concertul talentatului Las Gh. Folescu cu concursul d-nei Olimpia Bărsan, a d-rei Margareta Rădulescu și al d-lui Umberto Pessione.

Între cărțile noui apărute sunt: O ediție nouă a volumelor „Fire de tort” ale poetului G. Coșbuc și „Faust” de Goethe, în traducerea d-lui Ion Gorun.

D. prof. dr. G. Marinescu, cunoscutul nostru neurolog, a făcut, Vinerea trecută, o interesantă comunicare Academiei Române, vorbind despre: „Autoscopie, automatism și somnambulism”.

„Flambura” macedo-românilor din Veria a intrat în al doilea an de existență. Îi urăm viață lungă con-fratelui nostru din Pind.

Societatea cooperativă de operă italiană „Giuseppe Verdi”, care e constituită din cele mai bune și bine cunoscute elemente, ca: primandona Carmen de Riviera, d-ra Tina Graziari, etc., va da în seara de 8 Martie a. c., la Ateneu, un mare concert în folosul instituțiilor de binefacere italiene din Capitală, sub înaltul patronaj al baronesei Fasciotti, soția ministrului Italiei în București.

Compania artistului Victor Antonescu a început un turneu prin țară cu piesa „Paiajenii” a d-lui A. de Herz.

A apărut în volum piesa „Domnul Notar” a poetului Octavian Goga, care a reperat strălucitul triumf de la Teatrul Național și a fost sărbătorit printr'un prea entusiast bauchet acum câteva seri.

Măine se joacă la Teatrul Național din Craiova „Glasul Cucuruzilor”, — patru acte de d. P. N. Ponceu, în beneficiul Ligii Naționale aeriene.

După două ani de boală, comicul Bernardo va face un turneu prin țară cu un repertoriu nou de scatoane și cuplete pe care le-a făcut singur în ultimul timp.

Compania lirică Grigoriu a cântat Miercuri seara „Frumoasa Elena” de Offenbach, în beneficiul societății „Acoperământul Maicii Domnului”.

Societatea culturală „România Nouă” a organizat pentru seara de 1 Martie a. c., o serată artistico-dansantă la Oppler.

Balul „Asociației Pressei” va fi în seara de 14 Martie a. c., în saloanele băilor Eforiei.

Societatea „Lucaci” din Capitală va da, în seara de 8 Martie a. c., o mare serbare cu dans în saloanele „Transilvania”.

În Mai se deschide sesiunea de primăvară a Academiei Române.

Cu acest prilej, se va alege două membri în locurile rămase vacante prin moartea academicienilor Ion Kalladeru și N. Quintescu.

Maestrul Al. Vlașcă va intra într'un nou volum ultimele sale scrieri în proză. Marea operă a maestrului va purta numele de „Dreptate”.

ÎN STRAINĂȚATE

La „Comédie des Champs-Élysées” din Paris a fost, zilele trecute, premiera piesei „La Victime” de F. Vandereu, F. Nohain și Tirstan Bernard.

Celebra tragediană Sarah Bernhardt va juca, în curând, la propriul său teatru, „Tout-à-coup”, o piesă nouă a lui Paul și Guy de Cassagnac.

Ultima lucrare „Le Destin est neutre” a lui Paul Hervieu va avea ca principalii interpreți pe Marthe Brandes și Le Barggi.

La „Duke of York's Theatre” din Londra s'a jucat cu mult succes „The Land of Promise” de M. Maughan.

„Luina Rosannei”, o frumoasă piesă venețiană, se joacă acum la teatrul Manzoni din Milano.

Albert Callet, un erudit parizian, a descoperit Casa lui Valentin Courant, primul academician la care au fost primele intrări academice acum 300 ani.

Se va așeza o placă comemorativă pe fațada acestei case tricenare.

Arthur Bausome a făcut un studiu interesant asupra lui Oscar Wilde.

„La vie des vérités” e titlul nouei lucrări filosofice a lui Gustave Le Bon.

La Paris a apărut o monografie asupra vieții și operei marelui cugețator Henri Poincaré.

Sora filosofului Nietzsche a terminat un studiu asupra vieții și operei marelui său frate.

EPIGRAME

Unui fost șef de Capitală
politica, îngăgîit fără veste
Prin truda sa electorală
El a ajuns la ideal:
Partidul nare Capitală;
Iar dânsul are... Capital.

D-lui Vasile Leone, cu
Artista îl îndolose să scrie piese
Și scriitorii să rămână actori:
Doar spectatorii — fără să le pese —
Li spun cinstit să vie-a rândul lor.

Aceluiș, devenit simplu
spectator
S'au păcălit sărmanii spectatorii,
Căci cum ești — mă rog, să l' pui
în ramă!
A și uitat uitând și mîncîndu-mari
— Deținu cca, ori cu cele-se o
dramă?
Const. Răule?

Piesele lui Odobescu

După ce, prin analiza stilului, factura versurilor și alte indicii incendiare „Flacăra” voia să distrugă paternitatea d-lui Davila asupra dramei „Vlaicu-Vodă”, acum își fatuecă îieărirea locului cu fundul unor concluzii care răstoarnă tot ce zisese mai întai. Și astfel, d. Davila, după afirmațiunile unui personajiu înalt care a văzut podul și pîmînta numitului pline de matuscrisele nu știu cui, personajiu pe care analistul înflăcărat nu-l poate și nu-l va putea numi nici odată, d-l Davila rămâne autor necontestabil al lui Vlaicu Vodă.

Și rămâne așa, și pentru altă cauză, anume pentru că, dintre acei care puteau să confirme declarația lui Rădulescu-Niger care a recunoscut opera lui Odobescu în lucrarea d-lui Davila, Gion a murit iar cel subsemnatul n'am fost nici odată destul de viu. Dacă analistul care și ascunde numele sub pseudonimul de Al. Serban se crede că este viu fiindcă face salturi de lăcustă dintr'un câmp în altul, din iarbă în noroi, îl felicit. În ce mă privește pe mine, eu mă consol că activitatea mea modestă și corectă a fost apreciată ca viabilă de către alte minți luminate și sănătoase, printre care pot numi pe Hasdeu și Urchiu, sub direcția și alături de care am avut onoarea să colaborez mulți ani, tucru știut și ori când lesne de probat. Iar dacă așa zisul d. Al. Serban crede că și mărește reputația d-scriitor cinstit și inteligent prin jocul ce-l pare ingenios de „uite popa nu e popa” se înșală.

Îl rog însă să nu uite un lucru, că eu, în campania întreprinsă de alții pentru constatarea lămurită a operei marelui Odobescu, mi-am făcut datoria să spăi ce ne-a declarat, mie și lui Niger, maestrul Odobescu cu ocaziunea citirii piesei noastre Doamna Chiajna, relativ la o dramă a sa istorică scrisă în versuri și în care rolul de frunte îl joacă Doamna Clara. Îl mai rog să-și aducă aminte că de declarația mea, cinstită și necîntită, s'a servit agerul supranumit Al. Serban și că, numai acum, după ce și-a schimbat jocul, vrea să mă omoare.

Așasinarea mea însă nu va crește întru nimic viața d-lui, care va rămîne tot ce este pe calea cinstitei literare.

N. Tinc

Carmen Sylva

NOTE BIOGRAFICE

de V. Mestugean

— Urmare —

Nu putem rezista plăcerii de a reproduce și această poezie patriotică scrisă de Carmen Sylva în toată războiului independentei, când, la Calafat, o bombă inamică a explodat lângă Suveran smulgând marelui Căpitan cuvintele istorice: „asta-î muzica ce-mi place!”

Traducerea acestei poezii se datorește d-lui M. Sadoveanu.

CALAFAT

*Curgând mareș cu val tăcut,
Veghiază Dunărea în larg,
Ea strânge țara 'n braț vânjos,
La piept o strânge călduros
Și-î strajă de temut.*

*În amurgitu'nîlăcărut
Vidimul par'că doarme-acum,
Și-î pace peste Calafat,
Un loc trăsnește 'ntricoșat,
Pământul geme, apa-î fum...*

*Obuzuri șueră și trec
Peste talazuri aurii,
Din negre guri de tun tâșnesc,
Zburând ca un salut frășesc,
Din dealuri în câmpii*

*Iar colo 'n baterie sus,
Stă Carol Vodă, liniștit,
Flăcăi! priviți spre moarte drept,
Căci însuși Domnul înțelept
De moarte-î ne 'ngrijit.*

*Privește zarea, cumpănind
De va putea cu-ai săi eroi
Să ia Vidimul cu asalt;
Legând un țarm de celălalt,
Chiar Dunărea s'o treac' apoi...*

*Deodată un trăsnet, Lângă el
O bombă 'mproască locul ei, —
Și totî înspăimântați de-un gând,
Zăresc pe Vodă, singur stând,
În marea de scânteii*

*Cu spaimă unii cruce'si fac,
Alții 'n genuchi cad la pământ:
„Viteazul Vodă e rănit,
Viteazul cel neprețuit,
Norocul nostru slânt!”*

*Dar Domnul coiful și l-a scos
Strigând cu glas voios: Urră!
Acesta-î cântec de demult,
Și drag mi-e astăzi să-l ascult;
De dânsul dor mi-era!*

*Ascultă Dunărea cu drag,
Cunoaște dansa glasul clar —
Și valurile cântă 'ncet
Și miș de zâmbete trimet
Crăescului vlăstar.*

Publicând aceste rânduri n'avem, firește, pretentiunea de a fi făcut o amănunțită analiză a operei literare atât de vaste a Carmen Sylvei.

Tot ce am urmărit, reproducând aceste fragmente din scrierile Reginei-Poete e de a da o idee cât de vagă, despre acea-

stă operă cu adevărat genială și de a îndemna pe cei cari nu cunosc încă această operă să o cunoască.

Poesia e însăși viața Carmen Sylvei.

Intr'una din capitolele cele mai frumoase ale *Robiei Peșului* ea spune:

„Copii, știți voi ce e poezia, pentru un poet? Bucuria și casna; și-ar da pentru dansa toate bunătățile vieții, fericirea, bogățiile și copiii, inima chiar dacă ar trebui”.

Regina-Poetă serie mult și niciodată nu schimbă nimic din ceace a așternut pe hârtie sub îndemnul primei inspirații. În această privință, Carmen Sylva procedează cu totul altfel de cât alții scriitorii cari, de multe ori, schimbă în mod fundamental ceace au scris în primul moment.

Fie în palatul din Capitală, fie la Sinaia, Carmen Sylva se scoală pe la trei dimineața și în desăvârșita liniște ce o înconjoară se pune pe muncă, umplând pagini întregi cu scrisul ei rar și citit. Când se face ziua, ea își încheie munca literară spre a se deda la îndeletnicirile-î de Suverană.

Șezătoarele literare și artistice oferite de Carmen Sylva sunt cunoscute în toată lumea. Toți scriitorii străini cari au avut fericirea și cinstea de a asista la aceste șezătoare, au plecat cu impresii neperitoare pe cari le-au încheiat în opere de licioase.

Dintre scriitorii mari cari au o adevărată admirație pentru talentul literar al Reginei României primul loc îl ocupă Pierre Loti, care a fost oaspele Curții noastre regale în anul 1887.

În lucrarea sa *L'Exilée* distinsul academician francez, vorbind despre Carmen Sylva, spune:

„În cursul vieții mele rătăcitoare, mi s'a întâmplat odată să mă opresc într'un castel fermecat, la o fec.

Și feea îmi reapare, îmbrăcătă în alb, cu un voal lung; ea șade în fața unui chevalet și pictează pe pergament, cu pensula ușoară, ornamentațiunii arhaice în cari predomină aurăria după modul bizantin; o lucrare de regină a vremurilor trecute, începută cu trei ani în urmă, o carte de rugăciuni fără preț destinată unei catedrale.

Costumul alb al feei e de formă orientală, țesută și cu plăci de argint. Dar chipul ce se încadrează sub cutele străverzii ale vălului are ceva dulce, nebulos care nu aparține de cât raselor pure ale Nordului. Totuși, domnește în tot ansamblul o armonie așa de perfectă în cât s'ar putea spune că acest costum a fost inventat chiar pentru feea care o poartă.

Cu ce cuvinte să descriu trăsăturile acestei regine? Cât de grei și de delicat e acest lucru! Se pare că expresiile obișnuite ce s'ar întrebuința spre a vorbi de alta, devin deodată irreverențioase, atât se impune respectul îndată ce este vorba despre ea. Eterna tinerețe e în surășul ei, ea e pe obrazii ei vecinic catifelată trandafirii, ea strălucește pe frumosi ei dinți ca porțelanul. Dar părul ei superb care se vede prin vălul presărat de puncte de argint, este aproape alb!

Și cum să exprim farmecul unic al privirii sale, ale ochilor ei cenușii limpezi, puțin afundați în umbra frunții largi și

curată: farmec de supremă inteligență, farmec de nesfârșita profunzime, de discrete și simpatice pătrunderi, de obișnuită suferință și de imensă milă! Foarte schimbăcioasă e expresia acestei figuri, deși zâmbetul e vecinic nelipsit. — „Acesta face parte de rolul nostru, îmi zise ea într'o zi, de a zâmbi totdeauna ca idoli”.

— Dar acest zîmbet de regină are multe nuanțe diverse; uneori e de o neașteptată veselie fragedă aproape copilărească; prea adesea e un zîmbet de melancolie resemnată, — câteodată de o tristete fără margini.”

În privința vocii Carmen Sylvei, Pierre Loti spune că e o muzică fragedă și tânără și că niciodată n'a auzit sunet de voce comparabil cu al ei și nici n'a ascultat citindu-se cu asemenea farmec.

„A doua zi după sosirea mea — spune scriitorul francez — Majestatea Sa își exprimase curiozitatea de a cunoaște impresia mea în privința unor poeme germane, noui pentru mine. Secretarul ei îmi atrase luarea aminte, într'o convorbire particulară: „Dacă Regina le va citi în persoană, îmi zise el, nu veți putea judeca: orice citește Regina pare delicios. — ca și bucățile ce le cânta; dar dacă luați cartea spre a citi singur, nu mai e de loc acelaș lucru, adesea ai o completă desiluzie.”

Putui să-mi dau seamă mai în urmă cât de întemeiat era avertismentul; avind cinstea de a asista la o lectură pe care Majestatea Sa o făcea damelor curții, dintr'una din cărțile mele, nu mai recunoscteam propria-mi operă, atât îmi părea de înfrumusețată și de transfigurată.”

Intr'o zi, Regina citea o nuvelă a ei, o sfâșietoare istorioară scrisă cu o rară putere dramatică.

Înainte de a începe, — spune Pierre Loti, — Regina voise să-și ia lorgnonul prins la corsajul ei simplu cu unul din acele diamante pe cari numai reginele le posedă. „Fetele ei” cari o înconjurau, protestară zicând: „Nu, nu face pentru Majestatea Voastră. Nu vrem ca Majestatea Voastră să-și ascundă ochii, e mare păcat!” Una, mai ales care făcea pe copila răsfățată, se opusese formal și Suverana, zîmbitoare, se supusese.

Dar, după câteva pagini, ochii ei voalându-se puțin, ea adresă tinerei fete un zâmbet rugător și zise cu vocea-î de aur, ca o rugăciune: „Oh! dar... e că aceasta mă obosește mult...”

Această mică frază, pronunțată pe acest ton de o regină, mi s'a părut adorabilă.

Și surprinderea mea fu mare când văzu că ceace citea în franțuzește era scris în limba germană. Ar fi fost imposibil de ghicit căci nu era nici o esitare în încântătoarea-î citire și chiar frazele-î improvizate erau armonioase.

În cursul acestei citiri ne veneau lacrimi în ochi nouă cari ascultam. Carmen Sylva citindu-și propriile-î scrieri, e singura persoană, care, cu o ficțiune, m'a mișcat vreodată până a mă face să plâng. Și poate acesta este cel mai mare elogiu pe care pot să-l aduc talentului ei, căci chiar la teatru, unde atâtii oameni se simt mișcați, aceasta nu mi s'a mai întâmplat niciodată.”

M. S. Regina, a cărei faimă literară se înlăunșese așa de mult, a asistat împreună

na cu M. S. Regele la ședința solemnă a Academiei române, de la 25 Noembrie, 1890.

Suverana a citit *Visul Poetului* care a fost ascultat cu un viu interes de membrii Academiei și de aleasa asistență.

Majestatea Sa, înainte de a începe citirea, a ținut următoarea frumoasă cuvântare, care a fost acoperită cu călduroase aplauze:

„Sunt acum câteva zile, onorații membrii ai Academiei și mai cu seamă genialul nostru președinte, care tocmai astăzi spre durerea noastră a tuturor, lipsește din mijlocul nostru, m'au rugat să rostesc și eu, în această adunare de învâtați, câteva cuvinte. Am răspuns cu Sfânta Scriptură: „Femeia să tacă în biserică! Nici astăzi nu mi-am schimbat părerea și voi zice totdeauna că activitatea femeii nu trebuie să iasă din interiorul sfânt al casei. Glasul femeii nicăieri nu sună mai frumos ca la vatra ei, în mijlocul copiilor ei.

„Mie însă Dumnezeu mi-a întins vatra și mi-a mărit-o. Oare dulcea mea țară, cu cetele ei mândre de copii, cu toți românii dintr'însa, nu e pentru Mine o vatra mare și scumpă? Dacă m'am hotărât deci a vorbi, o fac fiindcă sunt la vatra mea, în mijlocul copiilor mei. Ce am să vă citesc astăzi nu este de cât o poveste, — o poveste cu balauri și cu voinici viteji. Dacă vorbind nu țin fusul în mână, mă voi cerea totuși a toarece un fir lung și subțire, din care ascultătorul bine gânditor va putea țese o pânză trăinică și frumoasă”.

M. S. Regina Elisabeta a suferit de o grea boală mai ales în 1891 când a fost sfătuită de medicii ei să plece în străinătate.

Suverana pleca în Iunie, același an, la Venetia, însoțită de o mica suită.

Între persoanele din entourage-ul Reginei se afla și d-soara Elena Văcărescu. Era în epocă când Suverana făurise visul de a-și pune pe vârstara unei vechi familii boerese cu Moștenitorul Tronului, fără să țină seama, în desfășurata bunătațe a inimii sale; că chestiunile de rațiune de stat primează orice altfel de sentimente oricât de nobile.

Pierre Loti, care în momentul acela se afla la Nizza, se duse la Venetia chemat de însăși Suverana.

Regina, văzând pe marele scriitor, îi zise zâmbind: „Știi, suntem exilați din Venetia”. Apoi adaogă cu o mână de tristete: „Suntem chiar, cum se vede, un mic grup de răufăcători în fața Europei...”

Regina era așa de bolnavă în cât nici nu mai putea să umble. Ea era purtată pe brațe sau plimbată într'un fotoliu cu roate.

Totuși, Suverana făcea aproape zilnic plimbări cu gondola pe canalele poetice ale feericului oraș.

Pierre Loti în lucrarea sa *L'Exilée*, povestește întreaga viață a Carmen Sylvei petrecută la Venetia.

Iată cum ilustrul scriitor povestește una din plimbările Reginei.

„Îndată după dejun, plecarăm în gondolă, pentru marea plimbare fără de scop, liniștită și legănătoare de toate zilele. Cei doi servitori descinseră pe Re-

gina pe scara cea mare de marmoră, pe mâinile lor împreunate în formă de scam și o așezară în gondola ce aștepta în fața otelului. Se strânse multă lume să privească cortegiul acesta trist. Erau de față și vreo zece turiști care o salutara în tăcere.

Gondola era neagră, de un negru de coliu, cum sunt toate gondolele venetiene.

Plecarăm domol, la întâmplare, pierzându-ne în cartierele moarte, în tăcere, în umbra caselor închise și misterioase.

Regina, albă la costum și la păr, întinsă cu grația-i suverană în umbra balcacinului, între cele două d-soare de onoare, avea un aspect distins deși cam îngrijitor la vedere. De altfel, tot ceace nu era ea ne părea secundar, nu era de cât cadru și decor; cu presimțirea că ea va fi în curând pierdută pentru noi, nu ne ocupam decât de ea, de gândurile ce le exprima, sau chiar de micile lucruri ce-i venea să ni le spună și cărora sunetul vocii sale le da o suavitate specială.

Regina devenea, într'adevăr veselă, având, de altfel principiul de a zâmbi totdeauna, ca zeii.

Acum traversam un cartier populat și sărac, cu străzi strâmte, luminate ca fundul unui puț. Și era ora scaldărei, cum se vede, pentru micii copii. Părinții, de pe la ferestre, îi supravegheau, pe când ei se scaldau cu toții, pe pragul porților, în apa imobilă a stradei. Și erau unii atât de comici, încât risul sincer al Reginei reapăru de îndată, descoperindu-i incomparabili-i dinți de o albeață de porțelan.

Și apoi tăcerile reveneau, îngreunate sub preocupățiunile viitorului întunecos.”

Iată și o altă descriere a lui Pierre Loti cu privire la plimbările Carmen Sylvei la Venetia:

„Ea avea pe genunchi peste rochia-i albă, o mantilă mică cu mai multe gulere suprapuse, de culoare cenușie, aproape albă. O persică prea caoptă căzu pe mantilă strivindu-se puțin. „Oh! zise ea, pe jumătate serioasă, vedeți ce nenorocire mi s'a întâmplat. Țineam mult la mantilă aceasta! Când i-o înapoia-i, scuturând-o deasupra mării, îi atrăseși atenția ca pata lăsată de persică nu va fi nimic și că, dealtfel, nu se va putea vedea de fel gășindu-se tocmai în dosul unuia din gulere:

— Oh! că nu se vede, mi-este egal. Dar eu, voi ști că e acolo; atunci s'a ispăvit, înțelegeti...”

Întreaga-i loialitate e în răspunsul acesta, ca și întreaga-i puritate de hermină.

Soarele de vară strălucea roșu când Regina începu lectura fâgăduită a *Cuvintelor sufletesii*.

Înainte de a începe, Regina își aruncă o privire de reproș, în același timp prea bună, cam malițioasă, și cu totul sigură de ea însăși.

Apoi vocea ei, incomparabil de fermecătoare, începu să vibreze încet. Ea citea ca totdeauna, într'un chip aparte, care legăna și înduioasă ca o senină muzică bisericască. Te-ai fi lăsat captivat numai de sunetul vocii dacă cartea ar fi fost greă de priceput. Dar aveam spiritul încordat cu oarecare îngrijorare la sensul celor mai mici cuvinte.

Oh! cât era de frumoasă cartea aceasta

și ce departe de ceea ce mă temeam să găsească. Nu, nimic dogmatic, nici subversiv și nici presunțios. Suflul omenesc pătruns, cercetat într'un chip nou și necunoscut; dar, pretutindem o mare blândete în suferințe. Capitole scurte, dezvoltând fiecare o gândire rară și adâncă, ca o poezie mare în simplitatea ei ca aceea a Bibliei; din când în când lucruri de abis, cântat într'un fel de limbă de Apocalips. Cartea aceasta era o formă nouă și supremă a rugăciunii, apelul dureros al întregii omeniri către Dumnezeu; dar ea n'avea orgoliul de a distruge ceva, nici de a reclădi sau a fâgădui.”

De la Venetia Regina trecu la Palanza de unde plecă la Neuwied, unde boala o reținu până în Septembrie 1894, când, în sănătoșită, se întoarse în țară unde națunea întregă îi făcu o grandioasă primire.

De acum, Regina Elisabeta își relua firul ocupațiilor ei fie literare fie de bine obștesc, făcând dese călătorii la Neuwied, spre a revedea localitățile în care copilărise și a se ruga pe mormintele iubiților săi săpate în pădurea dela Monrepos.

In pădurea de la Monrepos.

Poetă și scriitoare, Carmen Sylva este o mare protectoare a artelor frumozăse.

Iubitoare pasionată a muzicii, muzicantă ea însăși, atât palatul din Capitală cât și cel din Sinaia a fost pururi locul de întâlnire al talentelor reale. Câte talente nu au găsit sprijin în grațioasa Suverană spre a se putea dezvolta, înflori și ajunge în culmile artei. Voi cita pe d. George Enescu, pe care Regina îl numește copilul ei sufletese și cărnia i-a dedicat delicioasa idilă „In Luncă”.

Audițiile muzicale oferite de Regina sunt celebre și au contribuit mult la răspândirea gustului muzicii superioare la noi.

Carmen Sylva a onorat cu înalta-i sollicitudine și pe scriitorii români, chiar și pe cei mai tineri și începători, invitându-i la palat și ascultând bucățile lor literare.

Suverana și-a întins ocrotirea și asupra instituției Presei, primind prezidenția de onoare a Sindicatului Ziaristilor din București.

(Va urma).